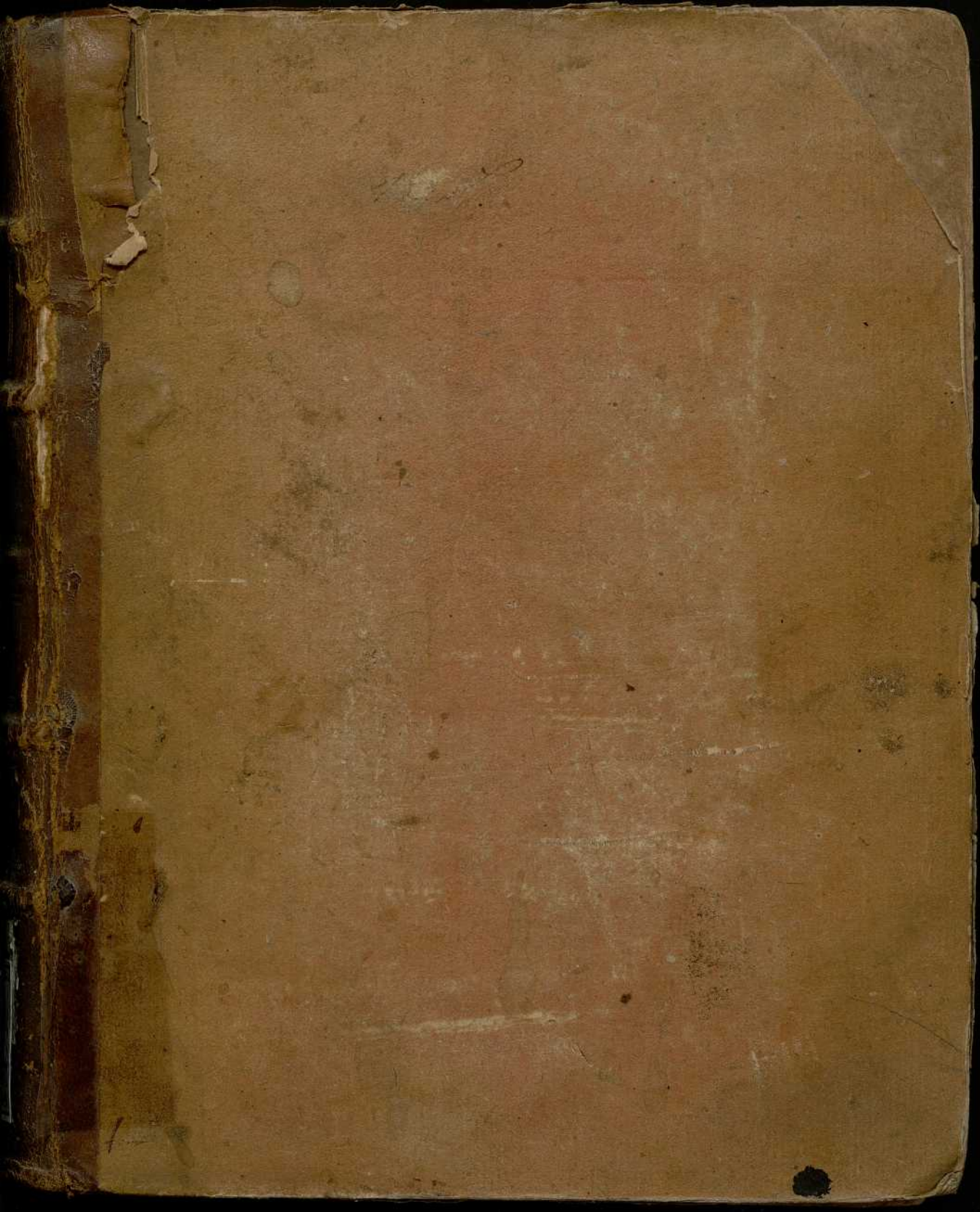

DISSERTAT

BOTANICÆ

A
47
415

BIBLIOTECA HOBBS
GRANADA

Serie

A

Estadío

47

415

12

2-41

2.0 scales

A-58(043) HELL

BIBLIOTECA HOSPED
GRANADA

Subj:

A

Estadist:

47

Num:

415

~~12~~

~~2-41~~

20 reales

A-58(043) HELL

D. D.

ARBOR TOXICARIA MACASSARIENSIS

QUAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

CAROL. PET. THUNBERG,

EQUITE AURAT. REG. ORD. DE VASA,

MEDIC. DOCT. PROFESS. MED. ET BOTAN. REG. ET ORD., ACAD. CÆSAR,
NAT. CURIOS. REG. SCIENT. LONDINENS. HOLMIENS. SOCIET. SCIENT. UPSAL.
PATR. HOLM. BEROL. NAT. SCRUT. LUNDENS. HARLEM. AMSTELD. ZELAND.
NIDROSIENS. HALENS. NAT. SCRUT. MEDIC. EDIMBURG. ET NAT. STUDIOS. IBID.
MEMBERO; NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. MONSPELIENS. AGRICULT.
PARIS. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU DOCTORIS

PUBLICO SUBJICIT EXAMINI

CHRISTEN ÆJMELÆUS,

FENNO

IN AUDIT. GUST. MAJ. D. XXI. MAJ. MDCCLXXXVIII.

H. A. ET. P. M. S.

UPSALIÆ, LITTERIS DIRECTOR. JOH. EDMAN.

Mr. Fournier

ARBORETTUM
MACGILLIVRAI

CAROL
THE

THE
CAROL

§. I.

Venena, quæ corpus humanum vel vehementer corroding destruunt, vel sæpe ocissime scintillam vitalem extinguunt, plura occurrunt in tribus naturæ regnis. Ex regno lapideo talia sunt arsenicum, varia præparata mercurialia & antimonialia, atque acida fortiora mineralia. In regno animali, tremenda velocitate, venenum serpentum sanguine vivo mixtum, symptomata lethalia excitare solet. Uti vegetabilia inter, plura reperiuntur salutaria remedia, ita & longe plura obveniunt periculosa venena, quorum alia corrosiva inflammant, alia sanguinem & humores corripunt & corrumpunt, alia systema nervosum turbant, atque mora plus vel minus protracta tandem mortem inferunt, ut *Curara* ad flumen Orenoque, *Voorara* prope fluvium amazonum, *Cestrum*, *Rkus* & plura alia.

Hæc inter venena, & quidem fortiora, numerandum omnino est illud venenum Indicum, quod ex
A ig-

ignota hætenus arbore *Boa upas* summa adhibita prudentia desumitur, & de cujus viribus atque usu varia tam vera, quam superstitiosa & incredibilia, æque antiquitus ac nuper nobis fuerunt relata. De Hocce veneno testatur Rumphius, se non invenisse aliud horribilius vel detestabilius ab ullo productum vegetabili. Et addit quod hoc venenum, quo gloriantur ipsi Indi, olim longe magis timuerint milites Belgarum, quam quidem tormenta bellica. Vide Rumph. Herb. ams. T. 2. p. 263.

§. 2.

Arbor hæc venenata, Botanicorum hucusque examini sese subduxit, vero tamen simile nobis videtur, ejusdem esse ordinis naturalis cum *Cestro* ejusque cognatis, si non omnino *Cestri* generis *) ac ejusdem esse generis arborem illam, quæ eodem nomine donata crescit in Java *) & pluribus aliis Indiæ calidioris orientalis locis.

Belgis indiam orientalem incolentibus dicitur *Giftboom* vel *Macassarsche Giftboom* & nonnullis *Spatenboom*.
Rum-

*) Ejusmodi species *CESTRI* crescit in Capite bonæ spei, tam venenatæ indolis, ut dum hujus succum cum veneno Colubriho Hottentotti miscent, ambo hæc venena juncta longe vehementius agant, quam quodque eorum separatim: ex narratione Celeb. D. Præf.

*) *Bobon Repas* appellatur quidem in *Veckoskriften för Läkare och Naturforskare* Vol. 5, p. 210, sed Celeb. D. Præf. sibi persuadet, rectius dicendam esse *Boa upas*; *Boa* enim significat arborem & *upas* venenum.

Rumphio: Arbor toxicaria in Herb. amb. T. 2
p. 263. tab. 87.

Macasariensibus & Celebensibus: Upo, & dum
duas distinguunt diversas arbores, sceminam specia-
tim appellant *Paccarre Sama Jang*, atque marem *U-
pas radja*.

Malaijensibus: Cajo upas seu *Boa upas*, sceminam
speciatim *Maccan Cavul*, atque marem *Djato matti*.

Malaccensibus: Lupo Matta Ju.

Duæ species describuntur a Rumphio, quarum
alteram *feminam*, alteram *marem* appellat, an vere
distinctæ sint, a brevi ejus descriptione determinari
non potest.

Arbor est caudice crasso, ramisque patentibus;
cortice rugoso, rimoso, cinereo-fusco; ligno albo-fla-
vescenti, solido nigrisque maculis variegato.

Folia sparsa, subsessilia, oblonga, acuta, integra,
parallelo-nervosa, supra rugosa, subtus lanuginosa,
duas pollices lata, spithamæa.

Flores & Fructus ignoti.

Altera arbor, mas dicta describitur, trunco altio-
ri, coma angustiori, foliis minoribus, & mollibus ce-
terum omnino similis.

§. 3.

Crescit venenatissima arbor in variis Indiæ orien-
talis calidioris locis, præcipue insulis: Java, Sumatra,
Borneo, Baleija & Macasaria prope Marus juxta Su-
dijon, atque proprie in Celebi juxta Toradios. Amat
deserta loca & nudos montes, e longinquo facile dig-

noscenda eo, quod nullæ aliæ illi adstant arbores, quodque terra ipsa supposita sterilis sit, atque sicut exusta.

§. 4.

Succus arboris, cui omnis deleteria vis inest, brunneo-ater, in resinam exsiccat, quæ in *mare* sic dicto semper est durior magisque nigra, fere instar picis, ac ignis calore liquefit.

Collectio succi resinosi summa fiet prudentia, ne vitæ incurrat periculum eum collecturus. Sollicite igitur linteis obvelanda sunt caput, manus & pedes, ut defendetur totum corpus non minus ab halitu arboris quam stillicidio ejus. Nemo tam prope hanc arborem accedere audet, ut succum ejus manibus abripiat; ut itaque succus excipiat, longæ arundines Bambu, superius acuminatæ instar hastæ jaculatoriæ, summa vi oblique cortici trunci intruduntur, ut in illis exstillet succus sanguineus, qui brevi post condensatur & indurescit, obscure rufescens vel nigricans. Quo propius radicem arbor vulneratur, eo efficacius venenum. Inte dum plures, usque viginti ejusmodi arundines arbori infixæ relinquantur per tres vel quatuor dies, ut succus in cavo earum colligatur & concrescat. Supremus articulus arundinum tunc repletur succo, reliqua pars amputatur.

Succus adhuc *recens* in baculos vel globulos efformatur & in arundinum cavis servatur, dein loco mediocriter calido linteoque sæpe decies obvoluto conservantur hi globuli, omni septimana optime de-
ter-

tergendi ac mundandi, ne mucore obducantur, vel exhalando nimium sua de virtute perdant, quæ intra annum mitigatur, intra paucos annos sæpe omnino perit.

§. 5.

Maxime horrenda est hujus arboris *vis venenata*. Ex *halitu* arboris mox sentiuntur omnes artus quasi congelati nec non spasmodice affecti. Nemo igitur ad arborem accedere audet, nisi vestimentis bene obvolutis prius brachiis, pedibus, humeris & capite. Si quis capite denudato sub hac arbore stare tentat, capillorum profluvium inde patitur, & ex stillicidio arboris in corpus depluente, magnopere intumescit, quod etiam fit ex arbore *Rhois toxicodendri*. Aer circa hanc arborem adeo est infectus, ut aves ipsius ramis insidentes, mortui decidant; cuncta itaque animalia, quæ halitu ejus tacta perirent, sollicitè hanc arborem evitant, immo aves illam facile non transvolant. Asseverat Rumphius, ramos decerptos in magna arundine *Bambu* tam efficaces ac causticos sibi fuisse transmissos, ut si manus arundini imponerentur, mox titillarent, eodem fere modo, quo artus congelati, si foveantur. Pro certo quoque venditatur, sub hac arbore nullas plantas, frutices, vel gramina crescere in tota ejus peripheria, immo ne quidem ad lapidis jactum, terramque sub illa sterilem, fuscam & quasi exustam esse.

Halitus igitur arboris vivi imprimis & succus recens maxima pollet vi toxica, quæ successu temporis sensim magis magisque debiliatur tandemque perit.

Fe.

Feminæ venenum longe infirmius est, nec facile sua sponte lethale, quam ob rem ad capturam ferarum plerumque adhiberi solet, nec ad inficienda tela bellica, nisi altero fortiori mixtum, dum utriusque vires augeri creduntur.

Venenum telis illinitum in corpore vulnerato per omnia, sese mox diffundit, ita ut vehementem excitet æstum simulque gravem vertiginem, cui sæpe mors subsequitur *) Tela venenata duos per annos vires conservant, licet interdum intrâ unius vel paucarum mensium spatium vim suam amittunt. Prudentia quoque observata toxicum hocce innocue tractari potest, modo vivum non tangat sanguinem, immo Celebis incolæ illud pro remedio interno ex testimonio Celeb. Rumphii ingerere audent. **).

Vires toxici explorantur certo quodam experimento, scilicet contunditur radix Lampujang dicta seu
Amo-

*) Ex arbore venenata Javæ symptomata fuerunt sequentia: post. 5 min. ab inflicto vulnere tremor artuum subsultu tendinum conjunctus, intra 16 minut. mors summa cum anxietate. Corpus demortuorum contaminatum post aliquot horas observabatur maculis petechialibus, facies tumida ac plumbea, oculorum albuginea flava.

**) Hoc quidem repugnat narrationi de hujus veneniviribus communicatæ in *Veckoskriften för Läkare och Naturforskare* Vol 5, p. 226, cum vero hæc narratio omnium aliorum narrationibus sit contraria, dubiam illam respicere licebit & ab ulterius instituendis experimentis confirmandam,

Amomum Zerumbet, donec mucilaginosum fit, postea exprimitur & transcolatur succus per linteum, cum parva aquæ portione infunditur venenique portunculæ miscetur. E subita, sub hac mixtura, ebullitione suborta ejusque vehementia, de viribus judicium ferunt periti. Hæc fermentatio adeo erit sæpe vehemens, ut in medio magna formetur fovea, fundusque vasis in conspectum veniat. Operatio hæc nulli nocere dicitur, nisi quod tantum ardorem internum percipiat experimentator; vires enim venenum inspissatum non adeo vehementes halitu suo excercet, nisi attingat sanguinem succoque Zerumbet acutum in actionem deducitur.

Venenum hocce deleterium intra dimidium horæ, immo sæpe intra quadrantem horæ, infert mortem, prægresso motu convulsivo ac delirio, sic ut raro antidota in auxilium vocari possint. Macassarienfium Reges, veneni deleteriam vim exploraturi, plura instituerunt experimenta in morte damnatos, ut scirent, an ulla à morte redemptio, sed frustra tentarunt: telis veneno hoc infectis pollicem manus vel pedis vulnerarunt, articulum affectum mox amputarunt absque ullo felici successu.

Auctor narrationis de Iavanica arbore venenata asseverat etiam fontes hocce veneno infici posse lethalesque reddi, & multos hoc Belgas in ultimo abillis cum Javanis gesto bello interiisse. Sed de huius fide suspendere judicium consultum erit, donec certius sit exploratum, an succus arboris sit gummi-resina,

na, adeoque portionem quandam aqua dissolvi posse. Experimenta vero tam ab Auctore ipso facta, quam aliæ circumstantiæ evincunt, succum non esse mere gummosum, quia spiritu Arrak solvatur.

§. 6.

Usus fortissimi veneni ad puniendos morte damnatos nec non ad inficienda tela bellica apud varias nationes Indicas obtinet quidem inprimis, sed quod maxime mirum occurrit, toxicum hoc crudum nec commixtum, salubre habetur antidotum tam externe quam interne usitatum contra ictus venenatorum piscium ac scolopendrarum, si emplastri forma vulneri applicetur; teste Rumphio, citius dolorem sedat, venenumque melius extrahit quam aliud remedium. Si quis ulcerationibus scabieque laborans, pilulam resinæ cum Musæ fructus carne commixtæ assumat, omni intestinorum impuritate liberari dicitur, ut videre licet Rumph. Herb. Amb. T. 2 p. 269. Venenum quoque debilius scilicet ea ratione præparari potest, qua fera animalia, præcipue Cervi, enecari possunt, illorumque caro absque ulla noxa comedi.

§. 7.

Belgæ incolis illis Indicis, qui veneno *Upas* tela sua inficere solent, bella gerentes varias excogitarunt cautelas, quibus evitare possent lethifera illa vulnera, quæ olim saltem omnem medelam respuere credebantur. Vestimenta igitur induxerunt admodum ampla & laxa, vel e corio Hispanico, vel e velo lineario,

rio, quæ tela non facile perforarent, & ante milites impetum facientes, velum pice obductum suspendebatur, in quo per rimam sclopeta ignivoma emitti, tela vero Indianorum penetrare non possent.

Succesfu temporis plura antidota Indicorum populorum, sacra diu refugia, detecta fuerunt, scilicet.

1:0 *Radicis toxicariæ*, seu *Crini Asiatici* bulbi masticati succus deglutitus vulnerique applicatus, unde vomitus suboritur vehemens, quo venenum expellitur.

2:0 Ad fortem exstingvendum æstum vulneri instillatur succus e *Melopepone*, cujus quoque portioncula est comedenda.

3:0 Cortex *Ficus racemosæ*, aliarumque Ficuum, masticatus ac contritus vulnerique applicatus.

Item Tenuis rufæ fibræ seu radices tenuis *Varingæ angustifoliæ* (*Ficus* cujusdam) partim propinata, partim applicata.

4:0 Cortex *albi Saijang* de stipite rarus nec non vulneri impositus.

5:0 Petioli & radices *Momordicæ charantiæ* contritæ & vulneri impositæ.

6:0 Radices e *Cajo Radja*.

7:0 Certissimum omnium antidotum Macassarien-
sium est lactescens arbor *Pule seu Rite* illis dicta, cu-
jus petioli vulneri applicati omne venenum exfugere
dicuntur, uti etiam frustra parva telorum marino-
rum.

8:0 Radix *Munges* seu *Opbiorhizæ* interne & ex-

terne usitata, omnium sine dubio optimum antidotum respiciendum erit.

Ex allatis itaque patet, plurima usitata remedia esse acria vel refrigerantia, adeoque curam eo esse dirigendam, ut statim vulnus scarificetur, illique ad venenum extrahendum applicentur fomenta acria ex allio, vesicatoria & ejusmodi alia; utque interne emetica ac emollientia ut oleosa, lac decoctaque mucilaginosae exhibeantur; ut diæta sit tenius & refrigerans. Quoniam venenum quolibet anno reviviscere dicitur vulnerato *) etiam eo tempore abstineat ab usu Zerumbetis atque omnibus aliis calefacientibus, ne recidivam incurrat, haud raro lethalem.

§. 8.

Nullum licet sit dubium, summopere venenatam esse arborem Indicam, quæ *Boa Upas* vocatur; variæ tamen superstitiosæ fidemque minime merentes de illa disperguntur, ab incolis astutis ignarisque Muhammedanis Sacerdotibus narrationes: *ad spatium 10 v. 12 miliarium ab arbore non crescent ulla arbor, frutex, herba, vel gramen.* Forsan hujus sterilitatis causa est quærenda vel in ipso solo lapidoso **) vel in judicio ignari peregrinatoris. In Africa

*) Ejusmodi exempla in Africa australi observavit Celeb. D. Præses,

**) In Java solum describitur arenosum, brunneum nec non adeo lapidosum, ut fere impossibile sit ambulare in illa regione, quæ venenatæ arboris est natale domicilium.

frica enim campi plurium dierum itineris sterilissimi & quasi exusti haud rari sunt. *Ad punienda peccata a Deo productam esse hanc arborem svasu Prophetæ Mahomet, sancte credunt Muhammedani, fidem adhuc minorem meretur. In circumferentia 15 usque 18 miliarium nec homo, nec aliud quodcunque animale vivum, nec piscis in aquis observatur, quod etiam est incredibile, dum latitudo Javæ confidetur. In Africæ siccissimis desertis per plures menses, quibus pluviae vel roris ne minima quidem guttula cadit, peregrinator attentus nullum detegere valet animalculum, licet per quatuor plerumque alias menses pluviales, plura animalia fera & ad pecora pascenda ipsi Europææ gentis incolæ aridas has vastasque regiones visitent. Arbor in Java crescens habitat in valle quadam, circumdata montibus altis vastisque filvis. Omnia loca Javæ depressa, imprimis aquosa, ut mihi asseruit Celeb. D. Præses, vaporibus a srio ardente excitatis ventibusque raro dissipatis aerem nimis quantum infectum habent, corpora incolarum ad putredinem disponunt & multitudinem eorum sæpe ocissime ad sepulcrum trahunt.*

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
CARYOPHYLLIS
AROMATICIS,

QUAM,
VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

CAROL. PET.
THUNBERG,

EQUITE AURAT. REG. ORD. DE VASA,
MEDIC. DOCT. PROFESS. MED. ET BOTAN. REG. ET ORD., ACAD. CÆSAR.
NAT. CURIOS. REG. SCIENT. LONDINENS. HOLMIENS. SOCIET. SCIENT. UPSAL.
PATR. HOLM. BEROL. NAT. SCRUT. LUNDENS. HARLEM. AMSTELD. ZELAND.
NIDROSIENS. HAIENS. NAT. SCRUT. MEDIC. EDIMBURG. ET NAT. STUDIOS. IBID.
MEMBRO; NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. MONSPELIENS. AGRICULT.
PARIS. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU.

PUBLICÆ VENTILANDAM OFFERT
HERMAN. RUD. HAST,

MEDIC. PROVINC. OSTROBOTHN.

IN AUDIT. GUST. MAJ. D. XII JUN. MDCCLXXXVIII.

UPSALIÆ, LITTERIS DIRECTOR. JOH. EDMAN.

Mr Pomeroy

